

OTİZM TANILI ÖĞRENCİLERDE METNİ ÖNCEDEN DİNLEME-TEKRARLI OKUMA-GERİDÖNÜT VERME-ÖDÜL SAĞALTIM TEKNİĞİNİN AKICI OKUMADAKİ ETKİLİLİĞİ

Ö. E. Ö. Yasemin Dilek KARACIĞA, Ö. E. Ö. Ayşegül ŞAHİN, S. Ö. Selma Banu TEKİNARSLAN, Ö. E. Ö. Aysun ŞAHİN TSK Sağlık Vakfı Özel Eğitim Okulu ve Rehabilitasyon Merkezi
e-posta : gulsavoekokulu@gmail.com

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, otizm tanısı almış denekte metni önceden dinleme-tekrarlı okuma-geridönüt verme-ödül sağaltım tekniğinin akıcı okumadaki etkililiğidir. Bu çalışmada metni önceden okuma-tekrarlı okuma-geridönüt verme-ödül sağaltım tekniği uygulanmıştır. Öğretim oturumlarında uygulamacının metni bir kez önceden okuduğu, sonra deneye aynı metni üçer kez okutur ve denegin bir dakikada kaç kelime okuduğunu kaydedir ve bununla ilgili her okuma sonunda geridönüt verir ve üçüncü okumada 1 dakikada okuması gereken kelime sayısının (önceki okuduğu kelime sayısının %51 alınarak hesaplanır) söyler ve bunun sonunda denegin belirlenen hedefe ulaştığında ödül havuzundan ödül seçilerek öğretim oturumunun sonlandırılır. Metni önceden okuma-tekrarlı okuma-geridönüt verme-ödül sağaltım tekniği ile akıcı okumanın kazandırılmasında, okuma hatalarını düzeltmede kullanılmıştır. Yapılan çalışmalar sonunda metni önceden dinleme-tekrarlı okuma-geridönüt verme-ödül sağaltım tekniğinin okuma hızını artırmada etkililiği gözlemlenmiştir.

GİRİŞ VE YÖNTEM

Akıcı okuma, otomatik çözümlenme sonu gerçekleşen bir beceridir (Clark, 1995). Çözümlemeyi seslerin ve seslerden oluşan hecelerin üzerinde durmadan yapan okuyucular akıcı olarak metni sesletilebilirler. Akıcı okuma, okuduğunu anlama için gerekli olan becerilerden biridir. Okunan metinlerin özellikleri de okuma akıcılığında rol oynamaktadır. Yapılan araştırmalarda, metin tiplerinin (kurgusal ve bilgi veren) okuma akıcılığını etkilediği gibi (Saenz ve Fuchs, 2002) seçilen metinlerin zorluk düzeyinde okuma akıcılığına etkisi olduğu bulunmuştur (O'Connor, Bell, Harty, Larkin, Sackor ve Zigmond, 2002).

Ülkemizde zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin sesli okuma hızlarının artırılmasında okuma öncesi ve okuma sonrası sağaltım tekniklerinin farklılaşan etkililiği (ÇEVİK, 2006) araştırılmıştır.

Otizm tanısı almış denegin akıcı okumada problem yaşadığı gözlemlenmiştir. Denegin okuma hızını artırmak için hem metin içeriklerinin düzenlenmesi hem de etkili sağaltım yöntemlerinin uygulanması gerektiği düşünülmüştür.

Bu araştırma, otizm tanısı almış denekte metni önceden dinleme-tekrarlı okuma-geridönüt verme-ödül sağaltım tekniğinin akıcı okumada etkili olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Çalışmada, Bu sağaltım tekniği akıcı okumada etkili midir?, Bu sağaltım tekniğiyle kazandırılan akıcı okumayı öğrenci farklı metinlere genelleylebilmekte midir?, Bu sağaltım tekniğiyle kazandırılan akıcı okuma öğretimden sonraki 1-3-5. Haftalarda süreklilik göstermekte midir? Sorularına cevap aranmaktadır.

Bu araştırmanın amacı, otizm tanısı almış denekte metni önceden dinleme-tekrarlı okuma-geridönüt verme-ödül sağaltım tekniğinin akıcı okumada etkili olup olmadığını belirlemektir.

Alt Amaçlar;

- 1-Bu sağaltım tekniği akıcı okumada etkili midir?
- 2-Bu sağaltım tekniğiyle kazandırılan akıcı okumayı öğrenci farklı metinlere genelleylebilmekte midir?
- 3-Bu sağaltım tekniğiyle kazandırılan akıcı okuma öğretimden sonraki 1-3-5. Haftalarda süreklilik göstermekte midir?

Denek Seçimi; Araştırma sürecine TSK Sağlık Vakfı Özel Eğitim Okulu'nda bireysel eğitime devam eden ve MEB okulunda kaynaştırma öğrencisi olan otizm tanılı 9 yaşında bir erkek öğrencidir.

Deneğin Özellikleri; Denek okuduğu metnin en az %50'sini heceleyerek okuması ve %80'ini doğru okuması önkoşul becerileri sağladığı göz önünde bulundurularak seçilmiştir.

Ortamın Özellikleri; Deney sürecinde kullanılan sınıf 3x4 boyutlarında bireysel ders sınıfıdır. Sınıfta öğrenci sandalyesi, öğrenci masası, öğretmen sandalyesi, tekerlekli sehpa, pano, kitaplık, yazı tahtası bulunmaktadır.

Uygulamacının Özellikleri; Zihinsel Engelliler Öğretmeni ve Sınıf Öğretmenidir.

Materyaller; Çalışmada etkinlik ders araçları ve yiyeceklerden oluşan ödülleri bulunduğu ödül havuzu listesi, kronometre, öğrencinin okuyacağı metin (A4 kağıdına 16 punto ile 1.5 satır aralığına yazılmış bir metin şeklinde), uygulamacı için de denegin hikayesinin aynısı, denegin okuma hızının işaretleneceği grafik, dersi kaydetmek için video kamera kullanılmıştır.

Araştırmanın Deseni; Tek denekli desenlerden AB modelidir.
Bağımlı değişken; Deneğin 1 dakikada okuduğu kelime sayısı
Bağımsız değişken; Önceden dinleme-tekrarlı okuma-geribildirim-ödül sağaltım tekniğinin uygulandığı öğretim oturumlarıdır.

DENEY SÜRECİ;

Önceden Dinleme, Tekrarlı Okuma, Geri Bildirim, Ödül Sağaltım Tekniği

Başlama Düzeyi; Uygulamaya başlamadan önce gerekli olan araçlar (video kamera ,kronometre, metinler, grafikler, kayıt çizelgesi) ortamda hazırlanmıştır. Uygulamacı deneye çalışma hakkında açıklama ve kurallar hakkında bilgi vermiştir. Çalışma üç farklı metinle üç farklı oturum alınarak performans belirlenmiştir. Deneğin ilk kelimeyi okumaya başlaması ile birlikte uygulamacı 1dk sonunda öğrencinin kaldığı yeri kendi önündeki metinden işaretlemiştir. Denek okurken satır atlırsa atladığı satırı göstermiş ve denegin okumaya devam etmesini istemiştir. Denek 3sn içinde bir kelimeyi okuyamazsa denegin yerine o kelimeyi okuyarak denegin okumaya devam etmesini sağlamıştır. Uygulamacı denek okurken yanlış okuduklarını, okumadan atladığı kelimeleri, yardımcı okuduklarını kendi metninden işaretlemiştir.

Sağaltım Koşulları; Uygulamacı deneye yapılacak olan okuma çalışması ve kurallar hakkında bilgi vermiştir. Uygulamacı denegin önüne metni koymuş, önce uygulamacı metni bir kez okumuş ve denegin takip etmesini sağlamıştır. Sonra deneye metin üç kez okutulmuş ve 1 dakikada kaç kelime okuduğu grafiğe işaretlenmiştir. Bu işaretlemelerden sonra deneye geridönüt verilmiştir. Denek üçüncü okumayı yapmadan önce ikinci okumada okuduğu doğru kelime sayısının % 5 i alınarak bir sınır belirlenmiş ve 1 dakikada denek belirlenen kelime veya daha fazla kelime okursa ödül havuzundan ödül seçilir. Belirlenen kelime sayısının altında kelime okursa deneye ödül kazanamadığı hakkında bilgilendirme yapılmıştır.

İzleme; Öğretimden sonraki 1-3-5. haftalarda yapılan öğretim oturumlarında okuma hızının arttığı gözlemlenmiştir.

Verilerin Toplanması ve Puanlanması:

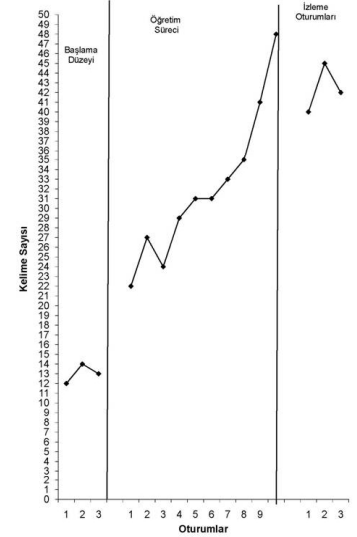
Ölçü Aracı; Yatay ekseninde oturumların dikey ekseninde denegin okuduğu kelime sayılarının yer aldığı her öğretim oturumu için üç sütundan oluşan grafikler kullanılmıştır.

Ölçüt; Deneğin bir öğretim oturumunda ikinci öğretim sürecinde 1 dakikada okumuş olduğu kelime sayısının % 5'i hesaplanarak üçüncü öğretim süreci için ölçüt belirlenmiştir.

Ölçü Aracı Uygulaması; Her öğretim oturumunda denegin 1 dakikada okuduğu kelime sayısı sırasıyla sütunlara işaretlenmiş ve deneye grafik gösterilerek geridönüt verilmiştir.

Gözlemciler Arası Güvenirlilik: %95
Uygulama Güvenirliliği: % 90 olarak hesaplanmıştır.

BULGULAR VE SONUÇ

Başlama düzeyinde 3 oturum yapılmıştır. Sırasıyla oturumlarda okunan kelime sayıları 12,14,13 şeklinde kaydedilmiştir. Deneğin öğretime başlamadan 1 dakika da okuduğu kelime sayısı belirlenmiştir.

Sonrasında 10 öğretim oturumu gerçekleştirilmiştir. Bu oturumlarda sırasıyla denegin 1 dakika da okuduğu kelime sayısı 22,27,24,29,31,31,33,35,41,48 şeklindedir. Öğretim oturumları sonunda denegin okuma hızındaki artış gözlemlenmiştir.

Sonrasında izleme oturumları yapılmıştır. Deneğin 1 dakika da okuduğu kelime sayısı sırasıyla 40,45 ve 42 şeklinde belirlenmiştir. İzleme oturumları sonunda sürekliliğin sağlandığı gözlemlenmiştir.

Bu araştırmanın birinci, ikinci ve üçüncü amaçlarında otizm tanılı deneklerde metni önceden dinleme-tekrarlı okuma-geridönüt verme-ödül sağaltım tekniğinin akıcı okuma da etkili olduğu; akıcı okumayı öğrencinin farklı metinlere genelleylebilmekte olduğu; kazandırılan akıcı okumanın öğretimden sonraki 1-3-5. haftalarda süreklilik gösterdiği gözlemlenmiştir.

UYGULAMAYA YÖNELİK ÖNERİLER

Alanda çalışanlar akıcı okumanın öğretiminde önceden dinleme-tekrarlı okuma-geridönüt verme-ödül sağaltım tekniği kullanılabilir.

Birden fazla otizm tanısı almış denekler üzerinde önceden dinleme-tekrarlı okuma-geridönüt verme-ödül sağaltım tekniğinin akıcı okumadaki etkililiğine bakılabilir.

KAYNAKÇA

- ÇEVİK, G. (2006). Zihinsel Yetersizliği Olan Öğrencilerin Sesli Okuma Hızlarının Artırılmasında Okuma Öncesi Ve Okuma Sonrası Sağaltım Tekniklerinin Farklılaşan Etkililiği. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Özel Eğitim Anabilim Dalı.
- TEKİN, E. Ve KIRCAALP:İFTAR, G. (1997). Tek Denekli Araştırma Modelleri. Ankara Türk Psikologlar Derneği
- GÜLER, Ö (2008). Zihinsel Engelli Öğrencilerin Okuduğunu Anlama Becerisinde Okuma Öncesi, Sırası Ve Sonrasında Uygulanan Okuduğunu Anlama Tekniklerinin Etkililiğinin Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Özel Eğitim Anabilim Dalı.